

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS- PRIJS
Voor de Stad. 12.
Franch per post. 14.

DIERE VERUM QUID VETAT?
Dienstdag: Dinsdag, Donderdag of Vrijdag.

ADVERTENTIES
15 cents de regel
behalve 30 cents de regel.

OPENBAARHEID

PROVINCIALE STATEN-ZITTINGEN.

De Heer advocaat W. Sissis te Maastricht heeft in den loop der zittingen van de provinciale staten van Limburg, bij die staten een smeeksbrief ingediend, ten einde dezelve te verzoeken, hunne vergaderingen in het openbaar te doen plaats hebben. Toen dit voorstel in de vergadering werd voorgelezen, verspreidde zich onder de provinciale vertegenwoordiging van Limburg zulk eene maat van serontwaardiging of afschrik, dat het verzoekschrift, naar luid van het *Journal de Limbourg*, niet slechts niet ten einde toe mogt worden uitgelezen, maar oogenblikkelijk en naar het schijnt, bij acclamatie der algemeene stemming verworpen werd.

Zeer te regt heeft het *Journal de Limbourg* met dit besluit den spot gedruken. Het verdient zulks. Verbeeld u ook, wat eene ijsselijkheid voor de heeren staten van Limburg, dat het publiek, wiens belang zij moeten behartigen, zich begeerig toont om te weten, wat die heeren staten ten dienste der provincie uitrigten! Maar het is niet in Limburg alleen, dat publiciteit een doorn is in het oog van vele heeren staten. Vroeger had dit minder reden van verwondering. Er was immers een tijd, dat de staten in hunne vergaderingen niet veel meer uitvoerden, dan met er haast eenige haarkloverijen van nietig belang te debiteeren, om na afloop dier schermutsel-vergadering, feest-partijen aan te vangen, welke tot in den nacht voortgetrokken, niet veel bijdroegen, om in de zitting van den volgende dag licht te verspreiden.

Men is daarvan geheel teruggekomen. Wij zijn, God dank, op den weg des vooruitgangs. De staten hebben het minstens nu reeds zoo ver gebracht, dat zij met het publiek begrijpen, dat eene staten-vergadering niet bevestigd wordt, om aan de wilsverkooren der provinciën ginstingen te bezorgen. Er moet gewerkt worden, ziedaar wat men inzielt, en wij moeten het, althans van Noord-Brabant, getuigen, dat die meerdere zucht tot behartiging der Provinciale belangen met den dag aangroeit.

Maar nu, indien het moet worden ingevoerd, dat de vergaderingen der Provinciale

Staten openbaar gehouden worden, dan zoude men dien werkzaam over nog meer en meer zien ontwikkelen, tegehoort met den daartoe noodzakelijk gevorderden en anderen geest van onafhankelijkheid, waaraan het land niet zelden ontbreekt. Men heeft vooral bij de provinciale staten een zeer rijpelijk voorbeeld van staatsheid ontmoet, en zij hebben nergens minder dan daar opgehouden te bestaan. Wanneer het niet zoo hatelijk ware in, bijzonderheden te treden, dan zouden wij hier voorbeelden kunnen aanhalen, die den klozers spreken bewijzen, dat zij veel niet weten wie zij zijden, en daarom hen nopen zouden, om voor aan het *haro sur le bandeau* uit te spreken. De daartoe zoude de openbaarheid vooral dienstig zijn. Maar dit is ook juist de reden, waarom openbare zittingen bij velen der staten huttelijk zijn moeten.

Het is zoo gemakkelijk en rustig wanneer men zich den sluier des geheims, in brede plaatsen over de schouders kan wapperen. Men is staal, dat is iemand die in een zwaren rok en witten das de provincie vertegenwoordigt, om hier zijne stem aan een vriend, daar aan de regering guds aan een plaatselijk bestuur aan te bieden. Men is zeker daarvoor hartelijken dank te ontvangen. En wie weet, of het niet goed kan zijn, voor een zoon, die adrokaat moet worden, of een neef die kerk is? Want zeer toevallig ontmoet men niet zelden dusdanigen, die zoo ver vooruit zien in hunne bijzondere belangen, als zij kortzigtig zijn in die der provincie. Maar juist ook daarom, verwachten wij de algemeene openbaarheid der provinciale vergaderingen niet spoedig, indien zij door die vergaderingen moet worden ingevoerd.

Wij zouden evenwel onbillijk zijn, indien wij het voorafgaande algemeen wilden hebben toegepast. Loffelijke uitzonderingen te maken, zou zelfs niet voldoende wezen; althans zeker wederom niet voor Noord-Brabands staten, die wij meer van nabij kennen. Gaarne erkennen wij, in de groote meerderheid derzelve, zucht tot verbetering en gevoelen van zelfstandigheid. De pogingen welke men aanwendt, om in de provincie de middelen van vervoer te verbeteren, zijn daarvan een prijsbaar bewijs. Wij hebben reden te veronderstellen, dat een voorstel tot het openbaar houden der vergaderingen, in Noord-Brabant niet zoo ongunstig zou onthaald

worden, als in Limburg nu ontangs plaats had. Integendeel wij gelooven, dat een dergelijk goed gemotiveerd voorstel, in den boezem der Provinciale vergadering veel bijval zoude vinden. Wij hopen, dat een dier te den onzer staten vergadering, in welke wij gewoont zijn yfzinnigheid en onafhankelijkheid gepaard aan talenten te vereeren, zich de taak zal voorstellen, om zulk voorstel in de vergadering ter tafel toe te brengen. Hij zou zich daardoor verdienselijk maken met slechts aan Noord-Brabant, maar aan geheel het koninkrijk, want zoodra slechts eene provincie het voorbeeld zal gegeven hebben, zullen de andere noodwendig moeten volgen.

KERKELIJKE STAAT

ROME, 12 Juli. Voor eenige dagen zijn verscheidene Poolse geestelijken hier aangekomen, die allen te kennen geven, dat het Russische gouvernement het sinds eenige jaren opgezette stelsel van het catholicismus in Polen door de staatskerke te vervingen, consequent en onafwendbaar doorzet. Tegelijkertijd worden aangehouden meerwe klagen hier ontvangen, wegens de verdrukkingen, waaraan de Catholijken (daar staande zij) blootgesteld. Het is te begrepen, welken onaangename indruk deze bezigten juist thans veroorzaken, nu men te Peterburg het voornemen heeft laten bijken, om de goede verstandhouding met den H. Stoel te herstellen, en dat men (Köln. Zeit.) door

TURKIJE.

De Angsburger *Algemeine Zeitung* deelt de volgende berichten uit Konstantinopel van den 5 Julij mede:

Men meldt uit Syrie, dat de nieuwe, uit Drusen en Maroniten bestaande partij, die de herstelling van de vroegere orde van zaken in het Syrische gebergte en de behouding van eenen vorst uit de familie van Emir Beschir verlangt, meer en meer aanbreit en zelfs eene dreigende houding tegenover de gouverneurs aanneemt. Murad Bey, de agent der Maroniten alhier, maakt een omstandig verzoekschrift aan de Porte gereed, waarin hij uit naam van het volk, dat hij vertegenwoordigt, de benoeming van Emin tot eenigen Emir van het gebergte verlangt. Murad Bey rekent daarbij op de ondersteuning van Rusland en Oostenrijk.

DUITSCHLAND.

Men schrijft uit Berlijn, van den 19 Julij: » Naar men verneemt, zijn er reeds toegeselsengemaakt, voor de plegtige viering van den 11. Augustus, als gedenkdag van de duizendjarige onafhankelijkheid van Duitschland (ten gevolge van het verdrag van Verdun). Z. M. de Keizer heeft bevolen, dat op dien dag, die voor geheel Duitschland een feestdag is, in al de kerken overal

stad eene plegtige godsdienstoefening zal worden gehouden. ... rige Duitse Staten zullen het voorbeeld van Pruisen volgen, want welke Duitse Staat zou de beschuldiging van ... leggen van ... laden? Nog ... gelegenheid ... worden, waarvoor de tekening door den beroemden Cornelius wordt ontworpen."

--BATTENBERG, 19 Julij. Ten gevolge van eenen gisteren hier uitgebarsten brand, zijn binnen veertig uren 92 huisgezinnen van goed en verblijf beroofd geworden. Twee derde gedeelten van al de gebouwen dezer plaats, liggen in de asch; het met riet, dekkt zijn der meeste huizen was oorzaak, dat de brand zoo snel voortalspeg. De ellende der alzo van alles beroofde ingezetenen is onbeschrijfelijk.

--KOBLENTZ, 20 Julij. Den 24. dezer zal eene vreeselijke misdaad hier voor de assises ter behandeling komen. De eigen vader en de tweede moeder van een kind zijn, namelijk, beschuldigd, dit door vreeselijke mishandelingen en geheele onthouding van voedsel vermoord te hebben. Deze onmenschen zouden het ongealoten en uitgehongerde kind, om het ongelukkige slagtoffer een smartelijker en zekerder einde te bereiden, een stuk brood en een lepel soep voor den mond hebben gehouden, om door den reuk der spijzen eene hevige begeerte naar dezelve bij het kind op te wekken, en als het er naar hopen wilde, het voedsel snel weder terug genomen hebben. Toen het kind, weinige oogenblikken voor de zelfde dood, om een stuk brood smeekte, moeten zij het zelfs geweigerd hebben. De lichamelijke mishandelingen moeten zoo verregaande geweest zijn, dat, naar de verklaring der met het onderzoek belaste artsen, het geheels lichaam des kinds slechts eene wonde vertoonde. Deze gruwdaad is in het district Adenau gepleegd, en men vraagt met regt, hoe in onzen staat, bij eenige oplettendheid der politie, zoo iets kon plaats vinden?

-- De heer Binterim, pastoor van Bilk bij Düsseldorf, in de zaak, welke Mgr. Droste de Vischering, aartsbisschop van Keulen door het gouvernement van Frederik Willem III, zoo veel hoop berokkende, is betrokken geweest, werd toen aan zijne schapen contract, en in het fort van Wesel opgesloten. Hij is onlangs tot kanselier titulair der hoofdkerk van Keulen benoemd. De H. Stoel, welke zijne verdiensten naar waarde wist te schatten, verlangde hem tot de waardigheid van Suffragaan Bisschop van het diocees te verheffen. Het pruisisch bestuur is den wensch des paters te gemet gekomen, met die benoeming van den heer Binterim te agreeeren. Het is een aangename belooning voor den geestelijken, die een zoo werkzaam deel aan den roemrijken strijd van zijn aartsbisschop nam. Men zal daarenboven in dezelve een nieuw bewijs vinden van de gematigdheid en de rechtzinnigheid, welke den Koning Frederik Willem IV. bezitelen.

ZWITSERLAND.

Men heeft groote pogingen aangewend, om eenige meerderheid in de zaak der kloosters te bewerken. Reeds over twee jaren hadden zich elf stemmen en twee halven ten gunste van Argau verklaard, indien men er derhalve nog eene eenige wint, zal de vernietiging der kloosters door het eedgenootschappelijk gezag bevestigd zijn. Men zegt dat St. Gall voor Argau stemmen zal, van op den dag dat dit kanon toegeven zal, behalve de drie kloosters, welke in de trans-actie der radicalen voorkomen, ook het klooster van Hermetschwyl, dat is alle vrouwen kloosters, te herstellen.

ENGLAND.

Het Anglikaansche Protestantisme veronttrist zich, over de vorderingen van het puseismus in de binnenlandsche der universiteit van Oxford. Men heeft in zons zeer talrijke meeting, op den 21 Julij

te Londen gehouden, een concept-adres aan den heren van Wellington, kanselier der universiteit genomen, om zijne aandacht op den gang der letterij (zoo noemen zij het puseismus) in het midden der wetenschap te dwarsen, en te stellen. De voorstanders der atheïe en ook de menenrijen zijn zinnaan de beschouping van het koninkrijk gekomen.

-- O'Connell heeft den spijt gedreven met de collecte, welke de Fransche radicalen ten gunste der Ieren gedaan hebben, en vooral met de redevoering, welke de heer Lecky hield, te dier gelegentheid heeft uitgesproken. Te regt tracht O'Connell van zich alle vermoeden te vermijden, als of hij aan de anti-maatschappelijke beginselen der radicalen deel neemt.

-- Er zijn in Ierland voornamelijk vier eerediensten; de Katholieke, Anglikaansche, Presbyteriaansche en de Methodistische. De Anglikanen zijn ongeveer een getale van 700,000. De Presbyteranen en Wesleyanen of Methodisten vormen saam vereenigd ten naasten bij hetzelfde getal. De Katholijken alleen zijn 7 millioen. De Presbyteriaansche eeredienst krijgt van het bestuur eenige toelagen, welke haar zijn toegekend door het regium domini. De Katholieke Godsdienst en de Methodistische eente onderhouden zich door vrijwillige bijdragen; de Anglikaansche Kerk bestaat bijna geheel ten koste der arme Katholieke Ieren. Zichier welke de toestand dier Kerk is:

Ierland is verdeeld in vier kerkelijke provincien, die van Armagh, van Dublin, van Cassel, en van Tuam, en in 32 diocessen, welke 1387 beneficien, en 2450 parochien bevatten. De Geestelijkheid bestaat uit 4 Aartsbischoppen, 18 Bischoppen, 326 Dekens, Kapunnikken, 1333 Predikanten en 752 hulppredikanten.

De inkomsten dier Kerk beloopt meer dan 10 millioen gulden, welke geheel worden besteed tot onderhoud dier geestelijkheid, want het bouwen en het onderhoud der kerken wordt door bijzondere bijdragen gevonden. Gedurende de debatten, welke in 1835 hebben plaats gehad over de toe-eigening derzelfde, is het gebleken, dat uit de inkomsten der Bisdommen alleen, aan ieder Bisschop een traktement van ongeveer 80,000 gulden wordt uitbetaald. Door de ongelijke verdeling dier inkomsten, zijn er Bischoppen, welke 100, 150 tot 200 duizend gulden rente krijgen.

Ziedaar dus meer dan 10 millioen gulden ge-heven over eene bevolking van 9 millioen, om de eeredienst te betalen van 700,000 onder hen; en van dat getal, 700,000 zijn 400,000 vereenigd in de provincie van Armagh, welke het middelpunt van het Protestantismus in Ierland is. Er zijn parochien, waar men 1500 Katholijken telt, en geen enkel Protestant, andere waar 3450 Katholijken en 15 Protestanten, andere waar 5393 Katholijken en 12 Protestanten zijn.

-- Deze cijfers zijn in het huis der gemeenten ter tafel gebracht. De Protestantsche bodienaar beschouwt het niet als een geluk, dat hij zeer weinig geloofsgenoten in zijne parochie telt, omdat hij daardoor van alle werkzaamheid ontheven wordt. De inkomsten der Protestantsche kerk in Ierland vermeerderen dagelijks, en van den anderen kant mindert het getal Protestanten toe. Over 200 jaren stonden zij tegen de Katholijken in de verhouding van 1 tot 3; thans zijn zij in de verhouding van 1 tot 10.

SPANJE.

Saragossa blijft nog altijd getrouw. Men had beproefd de municipaliteit vrees aan te jagen, door het verdicht berigt van in marsch zijnde troepen tegen de stad. De municipaliteit had geantwoord, dat daardoor hare begunstelen niet konden worden gevestigd.

-- Men is zonder berigten ontrent de bewegingen van Naryaez; maar het schijnt, dat zijn collega Aspiroz naar Madrid is voorgekeerd, sinds hij vernomen heeft, dat de troepen van den brigadier Enna, tegen welke hij was opgetrokken, nu povermenten gedaan hadden. Men zeide ook te

Madrid, dat hulpstroepen aan de belegeraars waren afgezonden door Eugene. Naar de hant 1800 man voor de poorten van Madrid achter gela en.

De opstand van Cadix is nog niet officieel aangekondigd, maar het schijnt, dat al de strijden het arsenaal van Cadix daaronder hebben verkleerd. De oorlogsvaartuigen op de reede van Cadix hebben insgelijks deel genomen in den opstand.

FRANKRIJK.

De Franche Kamer van den 24. Julij, deelt een telegrafisch berigt uit Brest mede, volgens hetwelk de Prins de Joinville en zijne gemalin aldaar zijn aangekomen.

-- Den 24. is in beide de wetgevende kamers een bevelschrift des Konings voorgelezen, waarbij de zitting der wetgeving voor 1842 -- 1843 gesloten wordt verklaard. De leden der Kamer zijn, onder het geriep van: Leve de Koning! uiteengegaan.

-- De Vice-Admiraal Mackau is tot minister van marine benoemd. Hij heeft den eed in handen des Konings afgelegd.

-- Men krijgt te Parijs in 3 minuten de tijdingen van Calais, door bemiddeling eener linie van 27 telegraphen; in 2 minuten van Rijsel door 22 telegraphen; in 6 minuten van Straatsburg door 46 telegraphen; in 8 minuten van Lyon door 50 telegraphen; in 8 minuten van Brest door 80 telegraphen.

NEDERLAND.

HERTOGENBOSCH 28 Julij. Gisteren middag had hier buiten de St. Janspoort een droevig misdrijf plaats. Een jongetje van 15 jaren kreeg het in den zin, voor zijn plezier, een kind van 7 tot 8 jaren in het water te werpen, en vervolgens weg te loopen. Andere daarbij zijnde kinderen riepen eener vischer te hulp, die zich gehaast heeft toe te schieten, en het kind te redden. Het was in eenen erbarmelijken toestand. Door doelmatig aangebragte geneeskundige hulp is het tot op dit oogenblik in het leven gehouden. De jeugdige moedwillige dader is gevangen genomen. Men verzekert, dat het reeds de 8. reis zoude wezen, dat hij zulke kindermoordende grisp aanvaardt.

GRAVENHAGE 26 Julij. Men heeft heten alhier berigt ontvangen, dat Z. K. H. prins August van Pruisen, op eene reis tot het inspecteren der onder zijn opperbefel staande pruisische artillerie, den 20. dierzes, te Broomberg plotseling is overleden. Z. K. H. was geboren in 1779 en de jongste zoon van prins August Ferdinand van Pruisen, die broeder was van koning Frederik III. Ten gevolge der ontvoering van het berigt van dat overlijden, heeft Z. Exc. de graaf von Königsmarck, pruisisch gezant aan het Nederlandsche hof, het hof doen afschrijven, hetwelk heden avond, ter eere van H. K. H. den Erfgroothertog en de Erfgroothertogin van Saksen Weimar Eisenach, aan het hof van het pruisisch gezantschap zou zijn gehouden.

GRAVENHAGE 27 Julij. Men zegt, dat de eerstdaags aan de Tweede Kamer der Staten Generaal ontwerpen van wet nopens eene belasting op de tractementen pensionen en wachtgeld, alsmede eene verhooging der grondlasten zou worden voorgedragen.

-- Naar men verneemt hebben Hanne Exc. en Edvard Cromwell Bisschop en de baron de Matitz, respectievelijk gezanten van Groot Brittanje en van Rusland aan het hof der Nederlanden, voor eenen korten tijd deze residentie verlaten, om zich te begeven, de eerste naar Carlsruhe en de tweede naar Ammerick.

-- Gisteren nacht is alhier overleden mr. A. H. van der Burgh, advokaat bij den Hoogen Raad der Nederlanden. De overledene was een der sterfden van de Gravenhaagse balie. Zijne uitgebreide rechtskennis, zijne minzaamheid en hulpvaardigheid doen zijn verlies door een ieder, die hem gekend heeft, betreuren.

-- Aan beereu ondertakenaren van het request aan den Amerikaanschen Zaakgelastigde, betreffende het niet betalen der venten enz., van obligatiën in Noord-Amerikaansche leeningen, den 3. Julij, leden door eene deputatie, zamengesteld uit de heeren A. van der Hoop, J. Roddion en C. D. Commelin, van gemelden Zaakgelastigde overten

digd, is deze dagen het antwoord medegedeeld, aan die Heeren door den Amerikaanschen Zaakgelastigde, namens zijn Gouvernement, gerigt. In dit antwoord wordt te kennen gegeven, dat terwijl de President ten volle het gewigt besef van de verplichtingen, die de Staten op zich hebben genomen, door het aangaan hunner schulden, en het sterkste vertrouwen kooptert, dat aan deze verplichtingen op een niet ver verwijderd tijdstip zal worden voldaan, het nothans door den Secretaris van Staat aan hem, Zaakgelastigde, is opgedragen, in de meest formele en stellige bewoordingen te verklaren, als het bepaalde en onveranderlijke besluit van het generale Gouvernement, dat het niet zal toestemmen op eenigerlei wijze of in eenigen graad koegenaamd aansprakelijk gehouden te worden, voor eenige dadelijke of eventuele niet nakoming dezer verbindtenissen. De Amerikaansche Zaakgelastigde voegt nogthans hierbij zijne overtuiging, dat de tegenwoordige omstandigheden in de Vereenigde Staten, over het geheel beschouwd, van eenen aard zijn, geohikt om de opbeurende hoop in te boezemen op een graduell herstel van het credit der Staten.

-- Volgens de Nijmeegsche courant verneemt men, dat Z. M., bij besluit van den 16 dezer, aan de roomsch-katholieke gemeente te Hulhuizen en Gent, voor de stichting eener nieuwe kerk en pastorie, op het daartoe door den betrokken Aarts-priester en den Provinciaalen Hoofd-Ingénieur aangevezen terrein, aan den weg van Gent naar Nijmegen, in den boomgaard van S. H. Sam, eene Rijks subsidie van f 10,000 heeft gelieven te verleenen.

LATERE BERIGTEN.

TELEGRAPHISCHE DEPECHE.

MADRID 23 Julij. De troepen van Narvaez en Seoane hebben zich gisteren ontmoet. Na een kwartier uurs mit elkander getreden te hebben, hebben zij zich verbreed. Seoane en de zoon van Zurbano zijn gevangen genomen. Zurbano is het ontvlugt, en heeft zich in Madrid verborgen.

Men verzekert dat de municipaliteit uittrekt om Madrid zonder voorwaarden over te geven. De militie gaat naar huis. Men zegt dat Narvaez of Aspiras ten 5 ure Madrid zal binnen trekken.

Ingezonden Stukken.

-- NAALDWIJK den 19 Julij. Heden werd alhier in de Roomsche Katholieke Kerk ingewijd, een Nieuw Orgel, vervaardigd door de heeren Kam en van der Meulen te Rotterdam. Blijkens het uitgebrachte rapport van de heeren J. Janssen vroeger organist te 's Hertogenbosch, en S. de Lange organist en klokkenist te Rotterdam, hebben de makkers, ook hier weder blijk gegeven, van hunne bekwaamheid, goeden smaak eerlijke en op bekrompen uitvoering, van het aan hen toevertrouwde werk. De gemeente had dan ook heden de gelegenheid, om onder het voortreffelijke orgelspel, de schoonheid van het instrument-zoo wel als de kunst van den heer S. de Lange te hooren en hoog te schatten, waarbij de gemeente met recht hante te vroedenheid liet blijken, over de zoo schoone en doelmatige versiering van hunnen tempel.

Namens het Kerkbestuur van voorn. Kerk,
W. H. VAN DINTER, Pastoor.

Slot

van het VERSLAG nopens den staat der Provincie Noord-Brabant en de Zaken van Algemeen belang, voorgekomen bij den Staatsraad-Gouverneur der Provincie, sedert Julij 1842 tot Julij 1843.

(Vervolg van ons vorig Nummer.)

Het onderling lijfrenten-fonds, voor gehuwden en ongehuwden uit den min- en meer vermogenden stand, te 's Hertogenbosch gevestigd, telde in het afgeleopen jaar 16 deelnemers. Het getal der gepensioneerden beliep 83 en de aan hen uitbetaalde getden de som van f 550-00.

De pensioenen der weduwen, voor de 2^e en 3^e be-deelingen van dat fonds, ondergingen eene korting van 50 percent.

Het getal der zieken- en begrafenisbussen was 18. Het getal der deelnemers in die bussen was 1072 op den 31 december 1842, en 142 personen hebben uit dezelfde onderstand genoten.

De uitgaven bedroegen f 2,815-85, en de ontvangsten 3,066-65.

Het Instituut voor doofstommen te Herlaar, Gemeente St. Michiels-Gestel, beantwoordt voortdurend aan de verwachting, die men van deze liefdadige inrigting mocht opratten.

In hetzelfde bevonden zich den 1 Januarij 1842, 60 kweekelingen. Van die kweekelingen zijner in den

loop des jaarsontstegen 11 overleden, terwijl twintig nieuwe zijn opgenomen. Zoodat er op den laatsten december 1842, van deze kinderen 72, zijnde 12 meer, dan op den 1 Januarij van dat jaar, en wel 8 waarvoor het volle kostgeld betaald wordt, 9 voor welke het kostgeld slechts gedeeltelijk werd betaald, en 55 die gratis opgenomen zijn.

De middelen, tot bestrijding der uitgaven ten bedrage van f 25,562-07, beliepen de som van f 18,891-05 als:

- f 1,000-00 uit de provinciale fondsen;
- 1,500-00 van het Rijk;
- 4,585-00 aan inschrijvingen;
- 1,546-31 aan verschillende ontvangsten;

zoodat er een naadeelig saldo bestaat van f 6,671-02. De directie voedt de hoop, door het erlangen van meerdere deelneming, dat naadeeligs slot van lieverlede te zullen kunnen afdragen.

Onder de meest belangrijke bijzonderheden, het armen-wezen betreffende, die in den afgeleopenen jaarkring zijn voorgekomen, mogen wij de volgende vermelden: Het gekombineerd wees- en armenkinderhuis te *Bergenopzoom*, moogt eene nadere bijdrage uit 's Rijks kas, ten bedrage van f 2,200-00 erlangen, tot tegemoetkoming in de meerdere kosten, welke de herstelling van dat gesticht heeft te weeg gebragt, ten gevolge van verleende huisvesting in hetzelfde van een gedeelte der militaire bezetting aldaar, gedurende een tijdvak van bijna zeven jaren.

Wij hechten onze goedkeuring aan de scheiding en verdoeling der gekombineerde armen-fondsen van *Valkenswaard* en *Schaft*, welke laatstgenoemde plaats met *Borkel* burgerlijk vereenigd is.

Ten gevolge der tusschen *Nederland* en *Belgie* gesloten overeenkomst, nopens de voldoening van wederzijdsche schuldverdringen, ter zake van verleenden onderstand aan behoeftigen, ontvingen wij, door tusschenkomst van het departement van Binnenlandse Zaken, een vrij aanmerkelijk getal van die schuldverdringen, gebragt ten laste van gemeenten der Provincie, welke pretentien voor zoo verre die niet aan grande tegenspraak onderhevig waren, niet uitsondering van drie of vier, waarover nog briefwisseling gevoerd wordt, allea zijn afgedragen; zijnde ten aanzien van de zoodanigen, waarvan de verplichting tot betaling niet kon erkend worden, of welke nadere toelichting vereischen, de deswegens ingebrachte bedenkingen aan het gemelde departement medegedeeld.

De door de gemeenten van deze Provincie ingezondene schuldverdringen van gelijken aard, lopende ten laste van Belgische gemeenten, zijn er worden, naarmate die bij ons inkomen aan het departement van Binnenlandse Zaken overgemaakt. Daarop is echter, voor zoo veel ons bekend is, van wege *Belgie*, nog geene betaling gevolgd; het welk voor de hierbij betrokkene armenbesturen veel ongelegenheid veroorzaakt.

Wij leggen, als naar gewoonte, hierbij over een algemeen overzicht omtrent de vereening der comptabiliteit aan de algemeene armen-administratie, en een gelijk overzicht van de begrotingen van ontvangsten en uitgaven van die administratie, over het nu lopende dienstjaar. Die stukken zullen voor U. E. G. A. de overtuiging aanbieden, dat deze zoo belangrijke aangelegenheid, binnen de gemeenten dezer Provincie op eenen zeer voldoende voet is gebragt.

U. E. G. A. zal wellicht tevoren hier overgelegd vinden eenen staat der autorisatie, gedurende het jaar 1842, aan liefdadige en andere openbare stichtingen verleend, tot aankoop, vervreemding en ruiling van goederen, of tot belegging van fondsen, enz.; alsmede eenen staat van in dat jaar verleende autorisatie aan zoodanige gestichten, tot het aanvaarden van legaten en donaties, waarvan de waarde het bedrag van f 141-75 niet te boven gaat.

Wij mogen niets afdoen van den lof, dien wij in vorige verslagen aan de armen-administratie en die der godshuizen in het algemeen toekenden, wegens den belangdozen ijver en de wijze, waarop zij hunne menscheelievende taak behartigen en volbrengen; eene taak des te zwaarder naar mate de welvaart blijft afnemen, en het getal behoeftigen vermeerdert.

Nijverheid, handel, scheepvaart, fabrieken, trafijken, landbouw en veeteelt.

Behalve een aantal vergunningen om reeds bestaande korenmolens ook tot het pellen van granen, of tot het malen van schors, mout, enz., interigten en te bezigen, is, sedert de laatste zitting van U. E. G. A., autorisatie verleend geworden tot het oprigten, in dit Gewest, van de nagenoemde fabrieken en trafijken, als: 2 Zoutziederijen, 1 Zeepziederij, 2 Bierbrouwerijen, 6 Aazijnmakerijen, 2 Liqueurstokerijen, 1 Glasblazerij, 1 Pottenbakkerij, 3 Oliemolens, 4 Wind-, schors-, mout-, pel- of korenmolens. Ook werd autorisatie verleend tot de wederopbouw van eenen afgebranden korenmolen te *Dintier*, en tot het verplaatsen van eenen windkorenmolen van *Herlaar*, Gemeente *St. Michiels-Gestel*, naar de Gemeente *Dploos*; terwijl eindelijk voorwaardelijk werd toegestaan, om in eene te *Leur* aanwezige aardenwerks-fabriek ook blaauwe pannen en plavieren te stoken, en om in twee bestaande of opgerigt wordende fabrieken, te *Tilburg* en te *'s Hertogenbosch*, stoomwerktuigen te mogen daarstellen.

Door Z. M. werden de navolgende oetroyen, allen voor den tijd van vijftien jaren verleend:

Aan P. Bleskruvel, c. s., wonende te *Breda* en te *Bergenopzoom*, op de uitvinding van verbeteringen

in stoomwerktuigen, strekkende om door eene regellijnige beweging eene ronddragende draaieschijf te draaien. Aan H. J. Gosens, te *Sloanebergen*, die zich echeredert te *Holland* gevestigd heeft, op de uitvinding van werktuigen, voor eene verbeterde drooging en zuivering van meekrap-wortelen.

Aan R. Braant, te *St. Michiels-Gestel*, op de uitvinding van een reukloos slijper-soort, strekkende tot eene meer doelmatige vermalting van mest, ter bevordering en aankweeking van den witten moetherboom. Bij koninklijk besluit van den 17 Septemb. 1842, No. 55, werd de heer ANTONIE SPYKES, nederlandsch oordaan, erkend en toegeelaten als Kousul van *Belgie* te *'s Hertogenbosch*. Te *Tilburg* werd opgerigt eene kamer van koophandel en schijfken.

Zoo wel van die kamer als van de kamer te *'s Hertogenbosch* gevestigd, bekwaamen wij inrichtingen omtrent den staat van nijverheid en handel in dit Gewest, die hoofdzakelijk op het volgende nederkomen:

Dat de fabrieken van wollen stoffen, zijnde het voornaamste fabriekat in dit Gewest, in eenenkwijzendeslaat verkeerden, hoofdzakelijk wegens het gebrek van vertier in *Belgie* en de lage regten van invoer, alsmede de tegenwoordig zeer geringe behoefte aan laken bij het leger, ook in de Indische bezittingen.

De toestand der Katoenfabrieken geene verbetering wordt opgemerkt.

Dat de fabrieken van vilten hoeden, kroegen een vrij aanzienlijk artikel, minder aftrak hebben, om het meerdere gebruik van zijden hoeden, waarvoor de zijde, gewonen en afgewerkt, wordt binnen geoerd.

Dat de graanstokerijen meer en meer achteruitgaan; gevende de hooge regten op het gestelseld aanleiding tot het fraudulons invoeren van vreemde product, vooral van de uit aardappelen gestookte dranken; terwijl de hier bestaande aardappelenstokerijen, mede ten gevolge van dien invoer van buitenlands, verminderen.

Dat de hierbrouwerijen in bloei afnemen, en dat dit eveneens het geval is met de vel- en waskfabrieken, die, om opbeuring te erlangen, maatregelen tegen den invoer uit *Belgie* behoeven.

Wij kunnen hierbij voegen, dat de gasfabrieken, eertijds zoo bloeiend, meer en meer afnemen, en dat het spelden-fabriekat bijna geheel tot niet is gedaald.

De fabrieken, wier toestand gevestigd is, zijn in ons verslag van het vorige jaar opgevoerd. Als bijzonderheden mogen wij te dien aanzien nog opgeven, dat de slaanbakkerij te *Waspik* thans stonem aflevert, welke de ijselsteenen vervangen en in de omliggende streken bij voorkeur gebezigt worden; dat te *'s Hertogenbosch* bestaande pijpenfabriek, in welke verbeteringen zijn ingevoerd, met goed gevolg werkt; dat de likeurstokerijen zich over het algemeen goed staande houden; dat het fabriekat van gouden en zilveren werken zeer aanzienlijk en meestal van fraajen arbeid is, doch dat de invoer, hoofdzakelijk uit *Duitsland*, van werk van mindere gehalte, aan het inlandsch fabriekat veel naadeel toebrengt; dat de touwerijen en hoerijen voortuitgaan, en dat inzonderheid de hoerij te *Rosmalen*, van de heeren H. J. SPYKES en Comp, van welker nieuwe wijze van bereiding der huiden wij in het vorige jaar gewag maakten, uilmuntende resultaten geeft, en aanzienlijke bestellingen uit *Belgie* heeft verkregen.

De te *'s Hertogenbosch* nieuw opgerigte loodpletterij en pijpen-fabriek, van de heeren F. G. VAN DER BOEKERT en ROUPPE VAN DER VOORT, is thans in volle werking en op eene groote schaal ingerigt.

In de glas en kristalstijperij van de heeren M. VAN DEN VEN, te *'s Hertogenbosch*, heerscht bij voortdurend veel bedrijvigheid; eene glasblazerij zal daarmede vereenigd worden.

De handel gaat in dit gewest niet vooruit. Een der voornaamste artikelen van handel, die der koloniale waren, lijdt hoofdzakelijk daardoor, dat de hollandsche handelhuizen, door hunne reizigers, die waren in het klein verkopen, waardoor de zoogenaamde verkoop uit de tweede hand veel heeft afgenomen.

Een gelijk naadeel ondergaat de handel in manufacturen, welke gedrukt wordt door het alhier aanleggen van openbare veilingen van goederen door hollandsche kooplieden, bij wijze van opruiming hunner magazijnen.

De graanhandel verminderde niet; doch het hoogvond, om te hooge prijzen, weinig aftrak naar buiten. In den hoterhandel ging niets noemenswaardig om. Het fregatschip *de Stad 's Hertogenbosch*, gebouwd voor rekening der alhier gevestigde oostindische Scheepsreederij, keerde met eene goede vracht van de Nederlandsche Handel-Maatschappij van *Batavia* terug, en die eerste reis gaf voor de reeders goede uitkomsten.

De scheepvaart bleef op dezelfde hoogte van het vorige jaar. Wij hernieuwden ten voorledenen jare het voorstel tot vermindering der sluisregten op de *Zuid-Willemvaart*, voor vaartuigen met meestspecien voor den landbouw beladen, doch aan ons werd, in september 1842, geantwoord, dat onder de toenmalige omstandigheden zoo lang de zaken met *Belgie* nog niet finaal zouden geregeld zijn, er geene wijziging in het bestaande tarief kon worden gebragt.

Sedert ontvingen wij mededeeling der resolutie van zijne Ex. den heer Minister van finantien, van den 17 februarij dezes jaars, n°. 120, waarbij maatregelen zijn voorgeschreven, ten einde overeenkomstig art 55 van het op den 5 November 1842 met *Belgie* gesloten

